

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio V. De peccatis Religioso cultui oppositis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

Catechumenos secundum quemdam modum suum
per signum Christi & orationem sanctificari puto.
Ridicule cum hæreticis opponitur, non esse
filios eam trabem veneraturos, in qua eorum
pater suspendio fuerit necatus, ut hinc fideles a
signo Crucis abhorreant; quasi Christus reus
fuisse, qui pro suis delictis mortem oppetiisset,
non vero tamquam noster Redemptor pro pec-
catis nostris mortuus esset.

Quamvis hoc signum naturaliter ex se non
operetur, cum illo frontem signamus, super-
stitiosum nil agimus; hoc signum siquidem di-
vinitus est institutum, & supernaturalis est ejus
operatio. Religiosum igitur & salutare est Cru-
cis signum; sed dum illo frontem signamus,
Crucis Christi amorem, venerationem, & desi-
derium cor gerat oportet, quo Christianæ reli-
gionis spiritus continetur.

SECTIO V.

DE

PECCATIS RELIGIOSO CULTUI
OPPOSITIS,

CAPUT I.

Blasphemiæ notio, & gravitas.

Blasphemia contumeliosa in Deum locutio est,
ac divinæ præprimis laudi opponitur. Deum
laudamus aut ejus excellentiam & perfectiones
annun-

annunciando, aut nostras illi preces offerendo, eumque adorando, aut optando, ut ubique honoretur, & glorificetur juxta illud: *Omnis terra adoret te (Deus), & psallat tibi (Psalms. 65.)*. Econtra Deus blasphematur aut divinitus ejus perfectiones negando, aut illi vitium tribuendo, quod ejus sanctitati repugnat, aut illum detestando, illique maledicendo, sicut judaei Christo e cruce pendenti maledicebant.

Hinc varia blasphemiae datur divisio. *Haeretica* est, si quis non solum verbis temere quicquam contra Deum asserat, sed insuper intus pertinaciter ita sentiat. *Imprecatoria* si quis Deum non esse, dehonorationem, aut aliud quodvis malum optet. *Simplex* si quis deliberate quaedam Deo inconvenientia exprimat, quin tamen mente ita sentiat. *Formalis* seu *expressa* manifestam erga Deum contumeliam continet: veluti si injustus, aut providentia carens Deus dicatur. *Virtualis*, seu *interpretativa* solum illative et circumstantiis, aut loquendi modo quidquam Deo contumeliosum refert. *Directa* immediate in Deum, vel ejus perfectiones fertur: *indirecta* immediate in Sanctos, vel res sacras, vel effectus Dei, ac mediate in Deum tendit.

Blasphemia grave peccatum est; nec nunquam materiae levitatem admittit, suam quippe originem ex Dei odio trahit, quod peccata cetera sua enormitate excedit. Advertentiae tamen aut deliberationis defectu peccatum saepe veniale evadit. Porro ut gravis blasphemiae reus efficiaris, sufficit, si verba in Deum aut Sanctos contumeliosè

tumeliosa deliberate, ac cum sufficiente ad sensum advertentia proferas, utut actualem blasphemandi intentionem non habeas: quemadmodum homicidii reatum incurrit, qui volens alium sclopeto trajicit, licet homicidium expresse non intendat. Imo nec omnis inadvertentia Blasphemiae malitiam minuit. Qui utcumque offensi inveterata ex consuetudine in blasphemias prorumpunt, raro quid dicant, advertunt, graviter tamen peccant, quousque per apta remedia pessimae consuetudinis, quam agnoscunt radices tollere renuunt, quia ad peccatum mortale etiam voluntas indirecta & in causa sufficit, nec ullus, qui potuisset & debuisset advertere, inadvertentia purgare se potest (pag. 215. in Not.).

Peccant proin ac blasphemiae reos se faciunt
1. qui adversis pressi Deo veluti arumnarum auctori maledicunt, 2. qui Deum ceu tyrannum, injustum, pauperum omnino obliviosum indigni traducunt, 3. qui Deum vel non posse, vel non velle juvare temere asserunt, 4. qui abjecte de membris, sanguine, ac passione Christi, de Sacramentis aut aliis Dei donis loquuntur, 5. qui hujus mundi fabricam, & ordinem &c. carpunt, 6. qui manus aut arma contra caelum vindictam sumpturi dirigunt, aut sacras imagines subsannant, conculcant &c.

Casuiستا quidam blasphemias omnes, quae ex consuetudine proferuntur, a peccato mortali excusat: vel cum talis est consuetudo, ut perfectam mali cognitionem immittat; vel adeo
haec

hæc consuetudo inolevit, ut nova evaserit natura. Hæc opinio effecit, ut hujusce Casuiste doctrinam merito horreamus. Hæc a peccatis immunes eos reddit, qui peccare soliti ex peccandi facilitate, quam sibi ipsi comparant, sunt veluti iniquitatis captivi. Hinc qui vitiosi sunt magis obnoxii, melioris erunt conditionis criminum numerus eorum enormitatem minuet, ac ingens peccatorum cumulus efficiet, ut quod hoc pondere premitur, peccare jam nequeat. Hoc paradoxo quid cogitari potest horribilius? Alter Casuista docet sufficere, ut confessarius pœnitentem, qui blasphemandi vel jurandi consuetudinem confitetur, ad hanc improbandam adducat: quodsi deinceps pœnitens blasphemare jam non peccabit, quia blasphemiarum involuntaria sunt in sua causa. Porro hæc improbanda quam oretenus pœnitens forte proferet, poterit ne sequentes omnes actiones justificare? Nonne hoc pacto impunitatem omnia obtinebunt criminosa, in quæ homines concupiscentia pertrahunt? Nonne libera vitiis omnibus panditur via? Nonne post concupiscentias suas errare homo licet franco permittitur (a)?

(a) Praxim hac meliorem P. Schram in sua Theologia felici labore compendiata (Tom. 2. cap. 12. §. 814.) subministrat, ubi sic disserit. Si pœnitens se accuset: blasphemavi; attendat Confessarius 1. An verba sint blasphemata; quia sacra maledicta, imprecationes, juramenta cum blasphemia a rudibus confunduntur. 2. An cum indignatione, & irreverentia sint prolata. 3. An sint prolata ex animo Deum inhonorandi, &c.

Non igitur mirum, si in tabernis, & luforum mensis frequentes blasphemiae personent; si in juvenum conventiculus ingenium ostentandi causa sales & joci divinitati, ac sacris Mysteriis injuriosi producantur. Casuistarum doctrina, & confessoriorum conniventia sacrilegam hanc temeritatem fovet; exterior quoque a pœnis securitas eandem auget. In lege veteri statutum erat, ut, qui blasphemavit nomen Domini, morte moriatur (Levit. 24.). In Christi Ecclesia plures graves ac publicas pœnas sacri canonis in blasphemos decernunt (præcipue in Con. Later. sub Leone X.) quas pii Principes non modo

quidem cum advertentia blasphemiae, ubi graviter peccatur. 4. An sine advertentia ex consuetudine sint prolata, quam pœnitens non curat emendare, ubi tot mortalia committit, quod verba blasphema profert; quia voluntarie causam ponit: secus foret, si studeat se emendare, ubi indeliberatae blasphemiae non sunt mortalia. Si pœnitens dicat, quod affectum indignationis nullo modo ad Deum extendere voluerit; sed tantum ad hominem, vel jumentum &c. verba attendi debent; si enim talia, vel tali modo prolata sint, ut enormem contumeliam Dei, & Sacramentorum significant, v. g. Sacramentsbesien: Taufensacrament: Mordhofsacrament &c. excusari nequit a mortali, nisi ex defectu voluntarii, vel advertentiae, & adsolvi non bebet nisi firmo emendationis proposito concepto: si vero tantam contumeliam verba non contineant, v. g. simpliciter nominando Sacramenta &c. venialiter solum peccavit, & sub gravi obligatione tenetur deponere malam consuetudinem ob periculum blasphemiae formalis.

modo confirmarunt, sed & nonnullis aliis auxerunt, utut variis ex causis omiffa, aut impedim executio fit (a).

CAPUT II.

Dei tentatio & sacrilegium exponuntur.

Dei tentatio tunc committitur, quando aliquis fit aut dicitur, ut Dei potentiae periculum fiat. Cum diabolus Christo persuadere vellet ut se e templi pinnaculo, quo eum sustulerat dejiceret, sperans se in manibus, sicut scriptum est, Angelos portaturos, ne forte ad lapidem offenderet pedem suum; Dei filius alio Scripturae textu illi respondit: *Non tentabis Dominum Deum tuum (Deuter. 6.)*. Inde hoc peccatum provenit, quia ordinariae Dei pro-

(a) Ad salutarem blasphemiae horrorem excitandum ejusmodi poenae iis, qui de blasphemis se acculant, sunt exaggerandae. Addi ex S. Antonino potest, blasphemare Deum, & maledicere praecipuam damnatorum in inferno occupationem esse juxta illud: *Commanducaverunt linguas suas praedolore . . . Et blasphemaverunt Deum in praedoloribus &c. (Apoc. 16.)*. Hinc, qui in vitio detinetur, ostendit, se pertinere ad statum damnatorum, ex quo exercet artem eorum (Par. 2. Tit. 7. cap. 5.). Proderunt etiam jaculationes quaedam preces quotidie de mane, & interdum, ac praepriis post quemvis relapsum repetendae. Tales sunt: *Sanctus &c. Dominus Deus Sabaoth. Sancte Deus, sancte Fortis; sancte &c. misericors Salvator! amarae morti ne tradas me &c.* aliaeque divinarum Perfectionum laudes, quarum magnum apparatus libri pii suppeditat.

Etioni diffidimus, ac propterea signum petimus; interdum etiam ex vanitate promanat, si insolitum aliquod velimus hoc pacto experiri. Committi potest, si a communi lege, & a Sapientum in similibus praxi velimus recedere.

Sacrilegium est profanatio sanctarum, sacrarumque rerum, quæ in triplici sunt genere:
1. Personæ, veluti Sacerdotes, aut Religiosi:
2. Loca, & res divino cultui dicatæ, veluti vasa sacra: 3. Sacramenta & sacra Scriptura.

Sacrilegium quoad *personas* committitur
1. Quando ipsæ verberantur; quod peccatum excommunicatione mulctatur juxta celebrem Canonem: *Si quis suadente diabolo* (Caus. 14. qu. 4.). Si levis sit ictus, potest Episcopus ab excommunicatione absolvere; si gravis sit ictus, & enormis læsio, est casus Papæ reservatus.
2. Quando personæ Deo dicatæ opere vel cogitatione carnaliter peccant; tunc enim puritatem violant suorum corporum, quæ ad Deum pertinent sive ordinatione, sive professione religiosa.

Quoad *loca* sex modis sacrilegium committi potest, 1. homicidio sive voluntario, sive casuali (cap. *propofuisti. de Consecr. Eccles.*)
2. humani sanguinis effusione (cap. *eod.*)
3. opere conjugii, 4. sepultura excommunicati, 5. sepultura infidelis, 6. latrocinio seu furto juxta canonem *Quisquis causa* 17. *quest.* 4. quod tripliciter committitur, nempe 1. rem sacram furando in loco sacro: 2. rem non sacram in loco sacro, veluti ibi servatum
Godeau Theol. Mor. Pars I. H h de-

depositum : 3. rem sacram in loco non sacro.

Quoad *res* multiplici modo sacrilegium perpetratur. 1. Indigna Sacramentorum consecratione. 2. Indigna eorundem susceptione. 3. Inreverenti rerum sacrarum tractatione, vel temeraria illarum illusione, & dehonoratione. 4. In tolerabili sacrorum textuum ad res ludicras & amatorias &c. detorsione. Contra ejusmodi abusus varios Ecclesia Canones edidit, censurisque in temerarios animadvertit, nec tamen omni suo zelo ingens hoc malum e medio tollere voluit.

Sacrilegium grave est peccatum; quia irreverentia rebus, personis, locisque sacris illatum in ipsum Deum reduntat, sicque raro aut nunquam materiae parvitas, sed solus advertentium defectus quandoque levis peccati reatum inducit. Non unius infimæ, sed diversæ speciei sacrilegia dantur, unumque sua malitia alterum supererat. Non igitur confusaneæ sacrilegii narratione acquiescere, sed in illius speciem ac modum indagare Confessarius debet.

CAPUT III.

Superstitionis definitio & divisio.

Quemadmodum Religio est verus Dei cultus, sic *superstitio*, quæ illi adversatur, falsus est & vana religio, qua aut indebitus cultus, aut aliter, quam jubetur Deo redditur. *Exemplum causa, si quis modo veteris legis, aut infidelium*

II. *Superstitionis definitio, & divisio.* 483

sacrificia Deo vellet reddere, indebito illum & illegitimo cultu coleret; abolita siquidem sunt veteris legis sacrificia, & ethnicorum cæremonia vetitæ semper fuerunt. Ad hanc superstitionem pertinent falsæ Sanctorum reliquiæ, aut falsa miracula, quæ Sanctorum reliquiis aut imaginibus facta falso narrantur: nec pia, quam præferunt, intentio a mortali peccato hoc mendacium excusat. Inanis quoque est cultus, qui spirituales finem non respicit; veluti candelarum numerus, quæ ante aliquam imaginem accenduntur, aut ejusdem generis exteriores aliæ actiones: item cultus ille, qui rubricis aut Ecclesiæ moribus adversatur. Hoc in divino Officio Parochi attendant, ne quid illi addant, ne quid demant contra id, quod tam sapienter Ecclesia statuit.

Est & alia longe iniquior superstitio, qua illi cultus redditur, cui reddi non debet. Hujusce superstitionis quinque sunt species; videlicet Idololatria, Magia, Divinatio, Vana observatio, & Maleficium.

Supervacaneum est de *Idololatria* differere, cum jam illa a Christianorum terris exulet. Est illa peccatum veræ religioni & fidei ex se oppositum, etenim sicut vera adoratio nequit existere, quam non præcedat lumen intellectus, quo ejus quem adoramus excellentiam cognoscimus; ita falsa adoratio, qualis est idololatria, adesse nequit, quin error in intellectu adsit, quo eo honore dignum falso judicemus, quem adoremus. Verum si fidei error abesset, & timore

H b 2

aliove

aliove affectu compulsi idololatriæ opus exeremus, exterior solum hæc esset idololatria, nec in foro interiori excommunicationi esset subiecta, quamvis eidem in exteriori foro subjiceretur, cum esse interior præsumatur.

CAPUT IV.

Divinationis descriptio ac varii modi.

Divinatio est dæmonis ope occultum aliquid inquirere, quod naturaliter sciri nequit. Porro dupliciter ope dæmonis aliquid potest inquiri, aut *expresse* certisque verbis illum invocando & consulendo: aut *tacite* & implicite, videlicet vanum aliquid vel inutile a dæmone traditum agendo, ut ejus ope occulta noscantur. Exempli gratia ut thesaurum quis inveniat, utitur versibus, quibus dæmonem rogat, ut sibi thesaurum ostendat: hæc est expressa invocatio. Puellæ ut sciant, quos habituræ sint sponfos, illosque in somnio videant, in sancti Joannis Baptistæ pervigilio, dum cubile petunt, verba quædam recitant, quibus Jovem aut Lunam orant, ut sponfos suos sibi ostendant: tacita hæc est & implicita invocatio. Idem de iis dicitur, qui ut perditas res inveniant, cribrum in gyrum agunt, vana interim verba quædam promittentes, quæ nihil significant. Nec excusatur satis, si quis profiteatur nolle se dæmonem invocare, sufficit enim id fieri, quod antea dæmon docuit.

Multiformiter respondet dæmon, aut apparentibus figuris quibusdam & speciebus, quod

V. *Divinationis descriptio ac varii modi.* 485

vocatur *præsigium*, aut in somnio, cum dormientes responsum a dæmone expectamus, aut defunctorum falsa resurrectione & apparitione, & hoc vocatur *necromantia*; aut per homines, in quibus ipse habitat, veluti Pithonissa, e cuius corpore dæmonem sanctus Paulus eiecit, aut per statuas & terrestria corpora, quæ est *geomantia*; aut figuris in aqua apparentibus, quæ est *hydromantia*, aut aereis figuris, quæ est *aeromantia*; aut figuris igneis, quæ est *pyromantia*; aut nominibus, quæ est *onomatomantia*, aut animalium visceribus, aviumque volatu, quod est veterum *haruspicium*, & auguriorum scientia. Omnia hæc diabolicæ invocationis genera mortalia peccata sunt gravia & enormia.

Divinatio, quæ ex Astrologia fit per naturales effectus, qui sunt pluvia, venti, & tempestatum mutationes, est permissa; at non item permissa est Astrologia *judiciaria*, quæ libera hominum eventa divinare præsumit, quam veluti vanam ac superstitiosam Ecclesia prohibuit. Nullam in homine, qui liber est, habere vim astra possunt; licet indirecte in liberas hominum actiones aliquatenus influant: cum ex astris temperamentorum varietas pendeat; nullam tamen necessitatem inferunt. Inter viros nobiles frequens est hæc curiositas, qui nativitatis suæ schemata conficiunt, & quasi ex divina revelatione præfagia inde sumunt, cum uni Dei providentiæ fidere deberent. Hæc inquisitio & credulitas peccata sunt mortalia. Tacitus, quem

supra retulimus, pulchre de Astrologis ait: *Genus hominum petentibus infidum, sperantibus fallax, quod in nostra civitate semper vetabitur, & retinebitur.*

Docet recens Casuista, non esse illum moralis peccati damnandum, qui ex Astrologi prædictione ecclesiasticam dignitatem sperans, Romam ideo pergeret, dummodo huic prædictioni non omnino fidat. Verum hæc opinio hominum ambitioni latam viam pandit, Dei vocationem ab ecclesiastico ordine amoveret: & Apostoli præceptum contemnit, qui ait: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron;* quare merito improbatur.

Alius docet, teneri Astrologum acceptam pecuniam reddere, si non media omnia adhibuit, ut ope dæmonis sciret, quod seus sciret nequit, sive sequatur effectus, sive non; si vim omnem artemque adhibuit, ut ex dæmone quid eventurum sit, noscat, non teneri acceptam pecuniam restituere, ejus siquidem labor & industria pretio sunt æstimabilia: neque hoc teneri obveniens alteri farcire, damnum, sed tunc solum, cum artem magicam non callat. Absurda æque ac impia hæc est opinio, quæ lucram lucrandi artem esse magiam docet divinisque legibus veritam. Divinæ humanæque leges hoc pacto destruuntur: nec rationum sonum errorem ullus umquam ante hunc Auctorem docuit.

Divinationis species quædam sunt sortis, quæ tripliciter dividuntur. Aliæ pure, sunt divinationis

V. *Divinationis descriptio ac varii modi.* 487

divinatoria, ut futurum quidpiam vel occultum sciatur, & plerumque peccata sunt mortalia, quia in illis tacite diabolus invocatur: nisi expresse a Deo solo expectetur responsio, sicuti cum Saul super Jonatha forte usus est.

Aliæ sunt sortes *divisoria*, ut quid ad singulos spectet sciatur. Licitæ hæc sunt, si tria adsint. *Primo*, ut omnis absit injustitia, quæ certe adesset, si in plures fortiretur, quod ad unum spectat; aut si a sorte is excluderetur, qui æquale cum aliis jus habet. *Secundo*, ne quid detrimenti capiat respublica, veluti si forte munera publica indignis tribuerentur. *Tertio*, ne dignitates, aut Ecclesiastica Beneficia fortiantur, quæ fortiri non licet, cum ad hæc divina requiratur vocatio. In actis supra duos sortem miserunt Apostoli; sed Deum ante exorant ut ostenderet, quem in Judæ locum elegisset. Modo tamen hæc praxis vetita est.

Aliæ denique sunt *consultoria*, ut sciatur quid in rebus dubiis sit agendum: sunt vero licitæ, si omne diabolicum absit commercium, & istæ tres adsint conditiones, 1. ut in necessitate id fiat, alioquin esset Dei tentatio. Exempli gratia nescit Episcopus quem e Presbyteris eligat, ut ægrotis ministret, cum omnes æquæ digni sint, & pari zelo ferventes: forte tunc tui posset, ut Dei voluntatem intelligeret, 2. reverenter fors est mittenda, oportet enim ut reverentia debita Deus consulatur, 3. in profanis rebus, vel malis forte uti non licet.

CAPUT V.

Vanae observantiae notio & species.

Vana observantia est superstitio, qua inutilibus rebus utimur, quæ nullam neque divinam neque naturalem vim habent. Quadrifariam dividitur. Prima vanæ observantiae species est, quando scientiam acquirere nitimur verbis, quibusdam, & jejuniis, aut figurarum, & inutilium inanumque rerum inspectione, eam velut infusam habere cupientes absque studii labore, quo passim & naturaliter ex Dei ordinatione scientia acquiritur: qui hæc agit, lethalius peccat.

Altera vanæ observantiae species est ad obtinendam sanitatem, cum caeremoniæ quædam adhibentur, aut certa verba proferuntur, aut quædam signa fiunt, ut hominum vel animalium morbi depellantur. Hæc apud rusticos frequenter usurpantur, inter quos anus pleræque hominum & animalium morbos verbis aut superstitiosis actionibus se depellere profitentur. Quando ex ignorantia, aut magna simplicitate id fiat, veniale tantum peccatum committitur, verum si postquam vanitatis & periculi actionis suæ persona est admonita, hanc exercere pergere tacite diabolum invocare censetur, quod certum mortale peccatum est.

Tertia ejusdem species est, cum fortuitè observamus *eventus*, & ex his prospera aut adversa eventura prænunciantur; veluti si prius peccatum

pedem sinistrum gradientes moveamus, aut in
janua limine domo exeuntes offendamus, aut
dum aliquid hujusmodi agimus. Vanæ & rudi-
culæ sunt hæ observationes; sed plerumque
peccata tantum sunt venialia, nisi his jam moni-
ti obstinate adhæreamus.

Quarta vanæ observantiæ species est circa
reliquias, sive veras, sive falsas: circa veras,
quando illas vanis cæremoniis gestamus, veluti
si quis Sancti reliquias hoc non alio involutas
panno gestaret, aut hæc non illa diei hora; aut
si hisce potius circumstantiis quam ipsis fida-
mus reliquiis, quod interdum esse potest morta-
le peccatum.

Locus hic est, ut aliquid de *Scapularis* de-
votione subjiciam. Hanc minime vituperare
volo, cum & sanctæ Virginis honorem respiciat,
& a Pontificibus plerisque ditata sit indulgentiis;
verum necessarium existimo Confessarios mone-
re, ut a vana confidentia, quam huic devotioni
adhibent, homines retrahant. Putant, si sca-
pulare gerant, se numquam absque confessione
interituros; & hac nixi fiducia vitam omnem in
peccatis ducunt. Plerique in duello pugnant,
sperantes non fore se in ea pugna interficiendos.
Horribilis hæc est superstitio, & diaboli dolus,
quo sanctam institutionem in scandalum & im-
penitentiam mutat. Hujusmodi devotionem
sancta Virgo non probat; illique irrogatur inju-
ria, si ejus veste contacti, Filium suum offendi-
mus. Verus Christiani habitus est Christus
Jesus juxta Apostolum, qui ait: *Induite novum*
H h 5 homi-

hominem, qui secundum Deum creatus est (Ephes. 4.). Scapularia sancti Francisci, vel sancti Augustini cingula tunc juvant, cum supra proprium christiani habitum hæc gestamus, & sunt veluti media ut digne illo vestiamur. At peccentia inimici homines hæc exterius signa libenter gerunt, ex quibus nil molestiæ capiunt, & temere peccatorum suorum veniam sperant propter indulgentias, quæ hujusmodi signis sunt conjunctæ: verum si non pœniteant, ignis æterni pœna Deus illos damnabit.

Quatuor hisce notis vanæ observantiæ nascuntur. *Prima* est, cum verborum efficacia omnis in vanis quibusdam circumstantiis constituitur; veluti si ad depellendam infirmitatem tria *Ave* ante Solis ortum essent recitanda. *Secunda* est, si nomina aut characteres, quibus utimur, incognita omnino vel obscura sunt, sicut ut passim in schedis evenit, quibus sanari febres creduntur. *Tertia* est, cum vanum est id quod peragitur. *Quarta* est, cum falsa quædam & apocrypha usurpantur; veluti cum sancto Petro ridicula quædam dixisse Dominus perhibetur. Hujusmodi signis, quæ in plebe occurrunt, vanam observantiam dignoscere, & vitare possumus (a).

CAPUT

(a) Superstitiosa observantia &c. plerisque in Directoribus reservatus est casus, si nempe peccati mortalis malitiam attingit. Omnes proinde circumstantias, ac præcipue illam personæ rite considerare Confessarius debet, ne ex præcipitanti peccati

CAPUT VI.

Magiæ notio, & signa.

Magia est facultas ea, quæ naturæ vires superant, patranti, ope dæmonis, qui per magos operatur, iis fingens obtemperare, ut eos fallat, sibi que subjiciat. Diabolica hæc ars oritur ex prava curiositate, quæ homini lapio est naturalis, illumque ad extraordinaria experienda, & ad aliis incognita scrutanda impellit: quod scientiam quodammodo amulatur, quam a Deo in creatione homo acceperat. Deo hæc ars directe opponitur: dæmoni siquidem honorem soli Deo debitum tribuit, & dæmonis ope id scire & facere satagit, quod Deo opitulante fieri solum potest. Maxima severitate in lege veteri Magia prohibebatur. In Levitico legitur: *Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, ut polluanini per eos (cap. 19.)*; in Exodo vero: *Maleficos non patieris vivere (cap. 22.)*. Hæc prohibitio, qua dæmonis adoratio quælibet & invocatio vetatur, ad naturalem legem non minus, quam ad scriptam, & evangelicam pertinet. Populi omnes magos sunt detestati; & a Romanis vetita fuit magia, qui hujusce artis libros, quos in sepulchro suo Rex Numa claudi jusserat, ne ederentur, combusserunt.

Natu-

peccatum reservatum esse judicet ubi nullum est, aut econtra. Rarius hanc reservationem simplices mulierculæ, aut rustici; frequentius versuti decoctores, & circumforanei &c. incurrunt.

Naturalis hujusce prohibitionis causa est, quia dæmon acerrimus est Dei hostis, qui, si fieri posset, Deum vellet destruere, ut honorem illi debitum sibi usurparet, & ipse in orbe dominaretur. Naturæ lex docet, non licere subditis cum Regis hostibus fædus inire: Dei autem hostes sunt dæmones, quorum odium juvamus, dum magiam exercemus, sive expresse id fiat, sive implicite: *expresse* id fit, quando cum dæmone ipso, vel cum ejus ministro proficimur; *implicite*, cum verbum aliquod profertur, aut aliqua fit actio, quibus operari dæmon solet. In extrema aliquis necessitate posset celatam sibi ab hoste Principis opem accipere, quin propterea esset proditor. At non idem de dæmone est statuendum: hominum universalis & supremus Rex est Deus, omniumque Dominus, quæ intra se vel extra homines habent, vel opera exercent; cumque nil a dæmone nisi Deo permittente possint homines accipere, quid quid ab ipso accipiant, eorum plerumque salus obest. Quamobrem frustra a dæmone quaeritur, quod a solo Deo est expectandum.

Non semper expressa est dæmonis invocatio, interdum est *tacita*. Id autem evenit *primo*, quando verba proferuntur, quæ non expresse propositum effectum significant: *secundo*, quando figuræ fiunt, veluti circuli, quadranguli, &c. *tertio*, quando verbis falsa & apocrypha miscentur: *quarto*, cum inutiles ad propositum conditiones usurpantur, veluti in tali charactere scribere, vel adhibere herbam, quæ tali die sic

collecta; quæ quidem a pluribus fiunt, quin
dæmonis ope uti intendant: *quinto*, cum effe-
ctus media, quibus utimur, superant, veluti
si philtris, aut amatoriiis potionibus utamur, ut
quempiam ad amandum vel odiendum excitemus.
Omnis hujusmodi invocatio est magia quædam;
ac proinde mortale est peccatum, cum ea utens
dubitare merito potest, ne dæmonis ope sequa-
tur effectus, nec tamen invocationem omit-
tit (a).

Non

(a) Magorum potestatem, & sagarum artes pleri-
que nostri ævi Doctores tamquam inania phan-
tasiæ deliramenta rident, eaque omnia, de qui-
bus sagæ se jactant, nonnisi in imaginaria illu-
sione consistere asserunt; propter malam tamen
nocendi voluntatem, aliaque adnexa vitia ejus-
modi homines pœnis tam canonicis, quam civi-
libus omnino subjiciendos esse, uno ore omnes
fatentur. Quodsi tale monstrum ad confessionale
venerit, caute cum eo procedere Confessarius
debet, sitque sincera, anve ficta confessio ex
circumstantiis advertere. Tum de inito cum
dæmone pacto inquirat, illius dissolutionem, &
ejurationem petat; sublatis omnibus pacti signis;
non tamen (prout recte P. Schram monet) est
necessè, ut pœnitens illud, quo fors se obligavit,
chirographum a dæmone repetat, & impetret.
Examen postmodum circa ea, quæ magiam
comitari solent, vitia instituatur, fiatque quæ-
stio 1. de hæresi, & apostasia a fide, 2. de
blasphemiis contra Deum, Christum &c. 3. de
sacrilegæ S. Eucharistiæ abusu, 4. de supersti-
tioso cultu dæmoni exhibito, 5. de nefanda
luxuria, 6. de damnis proximo illatis aut saltem
intentatis, 6. de seductione & scandalo. Hisce per-

Non sunt magicæ arti adscribendi quidam effectus pure naturales, licet rari. Habet natura arcana quædam mysteria: quod si plantarum & mineralium vim, astrorumque cursum, aspectus, & influentias probe noverimus, profecto mira plura patrarem, qualia Philosophi quædam patrarunt, qui Magi sunt habiti: hoc nomine plerique docti viri ab indocto vulgo secularis nequioribus sunt appellati. Verum a miris hisce rarisque procurandis effectibus prudentia est temperandum, ni ex his aliqua Dei gloria, aut proximi utilitas expectetur. In his curiositas plerumque & vanitas adest, quæ duo verum Christianum sectari dedecet.

C A P U T VII.

Maleficii descriptio & divisio.

Malefium sic definitur, ars nocendi aliis opem dæmonis. Dupliciter dividitur; aliud enim est malefium amatorium, aliud veneficium. *Amatorium*, ad amandum excitat, mentem turbans,

peractis Confessarius, præsertim juvenis, spiritualia interim remedia videlicet magnam in Deum fiduciam, sanctissimorum Nominum invocationem, sanctæ Crucis venerationem, sacramentorum frequentationem &c. pœnitenti suadeat, absolutionem, quantum circumstantiæ permittunt, nonnihil differat, & circa specialia quædam virum doctum, pium, aut veteranum Confessarium consulat, ejusque prudens consilium subsequatur, sicque aut veri pœnitentis promovenda salutem, aut astuti impostoris dolos, & veritates eludet.

bens, sanguinem inflammans, & ad luxuriam provocans potionibus, aut virgis, aut aliis huiusmodi. Item contra aliquem hoc maleficio odium excitatur, sicut inter maritum & uxorem evenit, qua re a conjugii opere exercendo impediuntur. *Veneficum* vero varios creans morbos corporis sanitati obest; vel animalibus nocet, & agrotare facit; aut agris nocet, grandine, tempestate, aut sterilitate. Id sæpe in villis magi conficiunt, Deo permittente, vel ut populos puniat, vel ut exorcismorum Ecclesiæ vim, & Sanctorum protectionem ostendat.

Nulla est fascinatio, quæ hominum voluntates ad amorem vel odium cogere possit. Una amoris comparandi ars est, quam tradit Poeta inquiens: *Ut ameris amabilis esto*. Fascinatio mentem plerumque turbat, & amentiam potius quam amorem creat, ut sæpius experientia innotuit.

In maleficio inquirere debet Confessarius quale pactum, & quomodo cum dæmone sit initum. An magus Christi fidei & Sacramentis renunciare promiserit: quod si in hac promissione aliquis adfuerit circa fidem error, fidei dogmata falsa putando, aut sanctificandi vim Sacramentis demendo, tunc pacto conjuncta est hæresis. Verum licet absit huiusmodi error, unius tamen pacti & maleficii malitia mortale est peccatum valde enorme.

2. Inquirendum est, an aliquo modo magus dæmonem adoraverit; & an crediderit honorem aliquem dæmoni tamquam debitum esse præstari.

standum, illumque posse humanam voluntatem
flectere, dum dæmonis opem petit, ut alium
ad amandum vel odiendum impellat.

3. Maleficium ipsum est considerandum, &
scrutari oportet, an in eo conficiendo sacri
quid admisceatur, veluti Aqua benedicta, Oleum
sanctum, Cereus benedictus, aut (horren-
dum dictu) sanctissima Eucharistia. Diabolus
enim acerrimus Dei hostis sanctioribus rebus
Dei cultui dicatis in fortilegiis utitur; quo pacto
simplices fallit, qui peccare minime putant,
dum verbis sacrae Scripturae utuntur, aut eccle-
siasticis orationibus, aut rebus iis, quæ fide-
lium venerationem suapte natura merentur.

Damnum quoque est attendendum, quod
proximo maleficium affert, ejus nempe personae
ejusve bonis; unde restitutionis obligatio ori-
tur (a).

In hanc etiam materiam recentes
fuisse perniciosas opiniones invexere. De-
cet Casuista quidam, audientem pactum ab
alio cum dæmone fieri, ut thesaurum celet,
posse

(a) Qui philtro proximum in amentiam conjecit,
vel maleficiis ad noxium quid agendum compu-
lit, graviter contra justitiam peccavit, tollere
maleficia tenetur, quantum potest, ac inde se-
cuta damna reparare. Etiam pro ablato memo-
riae aut rationis usu quamdam restitutionem po-
cuniarum esse faciendam cum nonnullis Sotus
existimat: alii ejusmodi bona pretio quovis li-
periora, adeoque minime compensabilia esse pu-
tant, & restitutionem solis damnis emergentibus
commensuratam exigunt.

posse signum facere contrarium illi, quod alius fecit, ut thesaurum dæmoni custodiendum traderet, ne illum amplius dæmon custodiat; verum nonne dæmoni hoc pacto creditur, qui thesaurum, rogatus quamvis, custodire non est sollicitus; & superstitiosa observantur signa, quorum ipse est auctor? Non ille depositum thesaurum curat, sed illius animam, qui sibi credit, & propterea superstitionibus utitur, ut ut dæmon creditum thesaurum custodiat, vel deferat.

Quærit idem Auctor, an maleficium maleficium tollere liceat? Respondet, si absolute petas ab eo, qui maleficium fecit, ut illud tollat, licet scias posse illum alio maleficio, quo forte utetur, id efficere, probabile est posse te licite illum impellere ad maleficium tollendum. Addit Casuista alius, non esse illos superstitiosos, qui verbis ex Psalmis, aliisque orationibus excerptis morbos sanant; licere quoque verbis sacris uti ad canum latratum impediendum, & ad sanguinis sistendam effusionem; dummodo certo non expectetur effectus, & vanæ si quæ sunt averrantentur cæremoniæ. En ridiculam exceptionem; siquidem licitum putat hic Auctor hos eventus probabiliter a dæmonis vi expectare, & probabile cum illo commercium habere. Verum nonne quodlibet cum dæmone commercium debita Dei adorationi adversatur? Quis sanctorum Patrum sortilegia damnans vana hac distinctione usus est? Hanc excusationem sæcularis iudex admitteret, si magus reponeret, se

artis suæ effectum cum certitudine minime sperasse? Quamvis ethnicæ sint vanæ hæc cæremoniæ, non eas diabolus adhibere detrectat; sætis tamen sacrisque cæremoniis libentius utitur, ut eas violans majorem Deo inferat injuriam.

Si sæpe magi appellantur, qui solum malefici. *Magi* dæmonis ope utuntur, ut potentiam jactent, vel ut futura & occulta noscant, verum *malefici* utuntur dæmone, ut proximo noceant, sive in corpore, sive in bonis, veluti in gregibus aut agris, grandinibus, aut violentis imbribus a dæmone immisissis. Hæc dæmon Deo permittente operatur mediis nobis incognitis, quæ tamen naturalem vim non superant.

His maleficiis aut verba sacra, aut res sacra, veluti Aqua benedicta, vel Olea sacra semper miscentur: hocque sacrarum rerum abusu dæmonis superbia gaudet, suoque honori deputat hæc sibi offerri, Deoque eripi, cujus cultui sunt dicata.

Quæri potest, an liceat a malefico petere, ut maleficium alio maleficio destruat?

Respondendum est, id minime licere; siquidem maleficium est de se malum, & maleficium hoc esset communicare peccato, illique animum præbere dæmonem iterum invocandi. Satis est uti Ecclesiæ precibus, quas ipsa ad maleficium sananda præscripsit, propriamque calamitatem patienter ferre. Verum si absque maleficio posset maleficium tolli, id liceret, quia tunc solum diaboli opus destrueretur.

Ante

Canonice Superstitiosorum pœnæ. 499

Antequam hanc materiam absolvam, recentiorum aliquot Casuistarum est absurda opinio perpendenda, qui docent Astrologum pecuniam, quam, ut vaticinaretur, accepit, teneri restituere, si astra consuluit; non vero ad restitutionem teneri, si dæmonem consulat, quia hæc consultatio studium & laborem postulat. Astrorum contemplatio est innocens, quamvis ad futura investiganda non proffit; ast invocatio dæmonis semper est illicita, & propterea dæmonis invocandi labor justus nequit esse titulus pactum pretium exigendi. Hoc pacto in hominum commercium ars magica, tamquam ars licita ad caprandum lucrum, importatur; quod omnino est dictu nefas.

CAPUT VIII.

Canonice Superstitiosorum pœnæ.

Qui post discessionem a catholica Ecclesia, de peccato suo vere dolens ad illam redit, penitentiam agat decem annis, quibus expletis ad communionem admittatur (*Pœnit. Rom. tit. 30. c. 4.*).

Qui dæmoni immolaverit, decem annis penitentiam agat (*ibid. c. 9.*).

Qui Ethnicorum more elementa coluit, aut superstitiosa signa observavit, vel in serendis arboribus, vel in domibus ædificandis, vel in seminandis frugibus, vel in contrahendo conjugio, duobus annis penitentiam agat legitimis feriis, idest secunda, quarta, & sexta (*ibid. c. 14.*).

Qui cum Judæo cibum sumpsit, decem diebus pane & aqua jejuner (*Conc. Elib. c. 53.*).

Qui incantationes diabolicasque divinationes peregit, septem annis pœnitentiam agat (*Pœnit. Rom. c. 26.*).

Mulier sortilega per annum pœnitentiam agat, aut juxta alium canonem annis septem (*ibid. t. 6. c. 2.*).

Qui cum incantationis verbis medicas herbas collegerit, viginti diebus pœnitentiam agat (*Ivo Cornot. part. 12. c. 36.*).

Qui Magos consulit, aut domum suam lestrat, ut aliquid arte magica sciat, quinque annis pœnitentiam agat (*Pœnit. Rom. tit. 6. c. 5.*).

Qui domum suam magicis cantionibus purgat, aut quid simile agit, vel fieri permittit, aut consulit, quinque annis pœnitentiam agat (*ibid. c. 11.*).

Qui in aliorum agros tempestatem exierit, septem annis pœnitentiam agat, quorum tribus pane & aqua jejunabit (*Conc. Ancyr. c. 23.*).

Qui magicis artibus fidem adhibuerit, aut iisdem participaverit, legitimis feriis per annum jejunabit (*Pœnit. Rom. tit. 6.*).

Qui fascinationem verbis exercuerit, tribus Quadragesimis pane & aqua jejunabit, ante videlicet Nativitatem Domini, ante ejusdem Resurrectionem, & per tredecim dies ante Nativitatem sancti Joannis Baptistæ (*Pœnit. Beati c. 1.*).

Qui futurorum sortem in libris aut tabellis quæsierit, quadraginta diebus pœnitentiam agat (*Ivo part. 11. c. 24.*).

Simonie notio, & divisio traditur. 501

Qui superstitiosis instrumentis res perditas
requirit, duobus annis pœnitentiam aget
(*Pœnit. Rom. tit. 6. cap. 7.*).

Qui aliquid manducabit, aut biber, aut se-
cum feret, ut Dei judicia impediat aut evertat,
pœnitentiam aget ut magus (*ibid. c. 6.*).

SECTIO VI.

DE
SIMONIA.

CAPUT I.

Simonie notio, & divisio traditur.

Mare magnum ingredimur, ubi plerique ab-
sorpti sunt, scientes nonnulli ac volentes,
ignorantes alii. Hoc semper malo vexata est
Ecclesia; & sub primâ & secunda Regum nostro-
rum stirpe Gallica præsertim Ecclesia hoc morbo
afflicta est. Ut malo huic remedium afferreret
sanctus Gregorius magnus plures ad Galliæ Re-
ges, & ad Brunichildam Reginam litteras dedit;
pluresque Synodos coegere Episcopi, ut hanc
pestem averterent. Nostro hoc ævo vix hic
morbus se prodit. Verum nonnulla sophismata
recentiores Casuistæ excogitarunt, ut Simonie
timorem omnem eliminarent; & si illorum ad-
mittatur doctrina, nulla jam Simonia committi
potest, adeo multa reperere, ut Dignitatum &